

Vergaderjaar 2017–2018

34 960 X

**Wijziging van de begrotingsstaten van het
Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2018
(wijziging samenhangende met de
Voorjaarsnota)**

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Artikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2018 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Defensie (X).

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Defensie,
A.Th.B. Bijleveld-Schouten

B. BEGROTINGSTOELICHTING

De departementale begroting

1. Leeswijzer

De voorliggende suppletoire begroting bevat de voorgestelde wijzigingen ten opzichte van de ontwerpbegroting 2018 van hoofdstuk X van de begroting van het Rijk.

Allereerst wordt in hoofdstuk 2.1 het voorstel van wet gepresenteerd met daarin de cijfermatige aansluiting ten opzichte van de wet 2018. Vervolgens worden in paragraaf 2.2 de belangrijkste begrotingswijzigingen op de begroting van het Ministerie van Defensie vermeld. De toelichtingen en de cijfermatige onderbouwingen van deze begrotingswijzigingen zijn terug te vinden in de paragrafen 2.3, overzicht uitgavenmutaties en 2.4, overzicht ontvangstenmutaties.

Afsluitend wordt in paragraaf 2.5, budgettaire gevolgen van beleid, inzicht gegeven in de begrotingsmutaties op artikelniveau voor de beleidsartikelen en de niet-beleidsartikelen. Per artikel is in deze paragraaf een tabel opgenomen met daarin de budgettaire gevolgen van beleid en de uitgaven- en de ontvangstenmutaties. Per artikel worden de mutaties toegelicht.

De budgettaire gevolgen worden in de tabellen cijfermatig gepresenteerd en in aansluiting op de tabel toegelicht. De mutaties groter of gelijk aan onderstaande staffel worden op het niveau van de financiële instrumenten (en eventueel artikelonderdeel) toegelicht. Daarbij wordt de aard en de oorzaak van de mutatie toegelicht.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting in € miljoen)	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

De toelichtingen die gegeven zijn op de uitgaven gelden ook voor de verplichtingen. Alleen indien er sprake is van een groot verschil van de verplichtingenmutaties ten opzichte van de uitgavenmutaties wordt dit verschil apart toegelicht. Deze verschillen ontstaan bijvoorbeeld doordat er verplichtingen zijn aangegaan die niet tot een uitgavenmutatie leiden of door regelingen waarvoor de verplichtingen dit jaar worden aangegaan terwijl de uitgaven pas volgend jaar (of in de jaren daarna) plaatsvinden.

2. Het beleid

2.1 Voorstel van wet

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt voorgesteld de uitgavenbegroting 2018 van het Ministerie van Defensie (X) ten opzichte van de ontwerpbegroting met een bedrag van € 1.247,4 miljoen te verhogen. Voor het begrotingsbedrag van de ontvangsten 2018 wordt voorgesteld dit met € 95,3 miljoen te verhogen. Dit leidt voor het Ministerie van Defensie tot een uitgavenbudget van € 10.701,0 miljoen en een ontvangstenbudget van € 521,7 miljoen. De begroting voor de in 2018 aan te gane

verplichtingen stijgt met € 1.247,4 miljoen tot € 10.926,7 miljoen. De cijfermatige aansluiting ten opzichte van de ontwerpbegroting 2018 is als volgt:

Uitgaven (in duizend euro)

Stand ontwerpbegroting 2018	€ 9.203.953
Nota van wijziging «Maatregelen ondersteuning krijgsmacht»	€ 178.638
Nota van wijziging «Overdracht Kustwacht Caribisch Nederland naar Defensie begroting en de uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap»	€ 67.670
Incidentele suppletoire begroting Sint Maarten	€ 3.370
Wijzigingen 1 ^e suppletoire begroting 2018	€ 1.247.384
Stand begroting Defensie (X) in de Voorjaarsnota 2018	€ 10.701.015

Ontvangsten (in duizend euro)

Stand ontwerpbegroting 2018	€ 420.295
Nota van wijziging «Overdracht Kustwacht Caribisch Nederland naar Defensie begroting incidentele suppletoire begroting 2018»	€ 6.120
Wijzigingen 1 ^e suppletoire begroting 2018	€ 95.327
Stand begroting Defensie (X) in de Voorjaarsnota 2018	€ 521.742

2.2 Belangrijkste begrotingswijzigingen

Extra middelen regeerakkoord

De belangrijkste begrotingswijziging voor deze 1^e suppletoire begroting 2018 betreft de toekenning van de middelen uit het regeerakkoord «Vertrouwen in de toekomst». De Defensienota (Kamerstuk 34 919 X, nr. 1) geeft invulling aan de voorgestelde besteding van deze middelen: Defensie investeert ruim € 1,5 miljard in mensen, middelen en manieren. Door te investeren in onze mensen wil Defensie het vertrouwen in de organisatie herstellen. Juist ook om ons personeel te behouden voor de organisatie. Bovendien wil Defensie meer mensen aantrekken, met aandacht voor diversiteit. Daarnaast investeert Defensie in middelen. We moderniseren en versterken onze slagkracht en ons voortzettingsvermogen. We brengen de basis op orde bij de gereedheid, de operationele ondersteuning en de benodigde vervanging van wapensystemen. Zo blijft de krijgsmacht veelzijdig inzetbaar. Als laatste investeert Defensie in manieren. Om beter in te kunnen spelen op de steeds veranderende veiligheidssituatie is het belangrijk dat we wendbaar zijn. Tegelijk moeten we er staan als het nodig is, en dat vereist robuustheid. Onze manier van werken, ons gedrag en onze cultuur gaan we hiervoor veranderen: we hebben en nemen verantwoordelijkheid.

De komende jaren zal Defensie er alles aan doen om alle maatregelen te realiseren. De maatregelen zoals verwoord in de Defensienota zullen echter niet allemaal op korte termijn zijn gerealiseerd. Dit betekent dat de kans op onderrealisatie op zowel de exploitatie als de investeringen reëel is. Veel zaken zullen pas in latere jaren tot zichtbare resultaten leiden. Het aantrekken en opleiden van mensen en het produceren van materieel kost immers tijd. Toch zullen ook op korte termijn al veranderingen zichtbaar zijn: er komen collega's bij, voorraden worden aangevuld en er wordt meer geoefend en getraind. Dit alles zal bijdragen aan een veelzijdige inzetbare krijgsmacht die er staat wanneer dat nodig is.

De extra middelen uit het regeerakkoord lopen op tot ruim € 1,5 miljard per jaar in 2021 en zijn onderverdeeld in «Ondersteuning krijgsmacht», «Investerings modernisering krijgsmacht», «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap» en «Kustwacht Caribisch Gebied». Met de twee nota's van wijziging (Kamerstuk 34 775 X, nr. 25 en Kamerstuk 34 775 X, nr. 64) is het grootste deel van het extra budget ten behoeve van «Ondersteuning krijgsmacht» (€ 178,6 miljoen) en een klein deel van het extra budget ten behoeve van «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap» (€ 20,0 miljoen) al toegevoegd aan de begroting van Defensie.

Met deze 1^e suppletore begroting wordt in 2018 in totaal € 681,4 miljoen van het regeerakkoord aan de Defensiebegroting toegevoegd, onderverdeeld naar de reeksen: «Ondersteuning krijgsmacht» met € 121,3 miljoen, «Investerings modernisering krijgsmacht» met € 475,0 miljoen en een deel van «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap» met € 85,0 miljoen. De middelen voor de «Kustwacht Caribisch Gebied» zullen worden opgenomen in de ontwerpbegroting 2019. De middelen die nu aan de begroting worden toegevoegd lopen op tot een totaal van € 977,4 miljoen in 2021.

Maatregelen voor «mensen» zijn onder meer het oprichten van het nationaal fonds ereschulden in 2018 en de risicoreservering voor schadeclaims aangaande Chroom-VI vanuit de reeks «Ondersteuning krijgsmacht» van het regeerakkoord. Daarnaast wordt de veiligheidsorganisatie versterkt. Hiervoor is € 25,0 miljoen beschikbaar, verdeeld over meerdere artikelen vanuit «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap». De uitwerking hiervan is opgenomen in het op 28 maart jl. aangeboden plan van aanpak aan de Tweede Kamer «Een veilige Defensieorganisatie». Alle maatregelen zijn gericht op een structurele en blijvende verbetering van de veiligheid en van het lerend vermogen binnen de gehele Defensieorganisatie. Verder vindt vanuit de reeks «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap» van het regeerakkoord een verhoging van de compensatieregeling voor het AOW-gat plaats ter grootte van € 20,0 miljoen. Ten behoeve van goed werkgeverschap, waaronder behoud en werving, is € 15,0 miljoen toegevoegd in 2018, € 15,0 miljoen in 2019 en structureel € 5,0 miljoen vanaf 2020 vanuit de reeks «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap»

Daarnaast wordt geïnvesteerd in internet op de legering en wordt de IT-gezondheidszorg verduurzaamd vanuit de reeks «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap» van het regeerakkoord.

Maatregelen onder de noemer «middelen» betreffen het moderniseren van en investeren in de krijgsmacht. Dit sluit aan op de «Investerings modernisering krijgsmacht», die volledig zijn verwerkt in artikel 6 Investerings krijgsmacht (oplopend naar € 825,0 miljoen structureel in 2021). Met deze reeks moderniseert en versterkt Defensie de slagkracht en het voortzettingsvermogen. Hiermee sluit Defensie aan op door de NAVO gevraagde capaciteiten en sluit Defensie aan op de Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ). Deze investeringen zijn noodzakelijk voor de uitvoering van onze grondwettelijke taken en de inzet die daarvoor in Nederland en onder andere in NAVO-, EU- en VN-verband nodig is. Het realiseren van investeringsprojecten vergt tijd.

Maatregelen in het kader van «manieren» gaan met name over het verder investeren in onze eigen cultuur en het intensiveren van de samenwerking met onze bondgenoten, strategische partners, andere overheidsorganisaties, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Vanuit de reeks «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap» wordt er onder andere

geïnvesteed in het toekomstbestendig maken van het internationaal functiebestand (€ 8 miljoen structureel vanaf 2020). Daarnaast wordt geïnvesteed in het verbeteren van de Defensie innovatie strategie (oplopend tot € 15,0 miljoen structureel in 2020). Ook worden er middelen toebedeeld (oplopend tot € 10 miljoen structureel in 2022) ter versterking van het centrale apparaat.

Overige belangrijkste begrotingswijzigingen

Een andere begrotingswijziging betreft het verhogen van de uitgavenbegroting vanuit de eindejaarsmarge met € 304,6 miljoen. Hiervan is € 306,8 miljoen voor het artikel 6 Investerings krijgsmacht en – € 2,2 miljoen voor exploitatie. Vanuit de HGIS eindejaarsmarge wordt de uitgavenbegroting verhoogd met € 59,4 miljoen voor artikel 1 Inzet. Dit betreft voornamelijk uitgaven die oorspronkelijk voor 2017 waren begroot, maar die nu voor 2018 zijn voorzien.

Daarnaast wordt loon- en prijsbijstelling uitgekeerd. De loonbijstelling van € 111,4 miljoen wordt verdeeld over het loongevoelige deel van de Defensiebegroting. De prijsbijstelling van € 62,7 miljoen wordt verdeeld over het prijsgevoelige deel van de Defensiebegroting.

Overige begrotingswijzigingen betreffen de overhevelingen vanuit artikel 1 Inzet. Uit het Budget Internationale Veiligheid (BIV) wordt € 60,0 miljoen overgeheveld naar de begrotingen van BZ en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BH&OS). Voorts wordt vanuit BZ € 15,3 miljoen overgeheveld naar Defensie voor inzet van de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB). De overige interdepartementale budgetoverhevelingen bedragen per saldo € 18,6 miljoen. Tenslotte verhoogt de stijging van de ontvangstenbegroting het uitgavenkader met € 95,3 miljoen. Nadere uitleg hierover is te vinden in paragraaf 2.4 overzicht ontvangstenmutaties.

2.3 Overzicht uitgavenmutaties

Uitgavenoverzicht (bedragen x € 1.000)

Toelichting	Omschrijving	Artikelen	Totaal
	Begroting 2018 (incl. NvW, ISB, moties en amendementen)		9.453.631
	Belangrijkste suppletoire mutaties		1.247.384
1	Toegekende middelen regeerakkoord	2 t/m 10, 12	681.363
2	Overdracht BIV-budget aan BZ/BH&OS	1	- 60.000
3	BZ/BSB beveiliging ambassades	1	15.258
4	Interdepartementale budgetoverhevelingen	2, 5, 6, 7, 10	18.642
5	Loonbijstelling tranche 2018	2, 3, 4, 5, 7, 8, 10	111.421
6	Prijsbijstelling tranche 2018	2 t/m 10, 12	62.739
7	Eindejaarsmarge Defensie	1 t/m 12	304.633
8	Eindejaarsmarge HGIS/BIV/Attachés	1, 8	62.357
9	Kasschuiven Nationaal Fonds Ereschuld en Schadeclaims Veteranen Libanon	8	- 35.000
10	Doorwerking ontvangsten Defensie	10	95.271
11	Uitdelen budgetten Very high readiness Joint Task Forces	2, 3, 4, 7, 8, 9	0
12	Mutaties in het kader van de jaarovergang	1 t/m 12	0
13	Herallocatie middensommen & overige personele uitgaven (OPU)	2, 3, 4, 5, 7, 8, 10	0
14	Bijdrage aan het generale beeld	12	- 10.000
15	Opheffen agentschap Defensie Telematica Organisatie (DTO)		0
16	Loon- en prijsbijstelling BIV	1	700

Toelichting	Omschrijving	Artikelen	Totaal
Stand 1^e suppletoire begroting 2018			10.701.015

De totalen kunnen afwijken van de som van de losse delen als gevolg van afrondingen

Toelichting overzicht uitgavenmutaties

Belangrijkste suppletoire mutaties

1. Toegekende middelen regeerakkoord

De extra middelen voor Defensie worden met deze 1^e suppletoire begroting aan de Defensiebegroting toegevoegd. Dit wordt onder paragraaf 2.2 belangrijkste begrotingswijzigingen toelicht.

2. Overdracht BIV budget aan BZ / BH&OS

Defensie hevelt € 60,0 miljoen over vanuit het BIV naar de begrotingen van BZ en voor BH&OS. Met dit budget worden activiteiten op het terrein van veiligheidssectorhervorming, rechtsstaatontwikkeling, capaciteitsopbouw en bescherming van diplomaten en ambassades waar dat noodzakelijk is gefinancierd.

3. BZ / BH&OS voor BSB beveiliging ambassades

Ten behoeve van bescherming van diplomaten en ambassades door de BSB hevelt BZ € 15,3 miljoen over naar Defensie.

4. Interdepartementale budgetoverhevelingen

Vanuit diverse ministeries is budget naar Defensie overgeheveld voor het uitvoeren van activiteiten. Het betreft onder meer € 10,2 miljoen voor artikel 6 Investerings krijgsmacht vanuit Economische Zaken (EZK) voor de aanschaf van een extra Military Approach & Surveillance System (MASS) radar voor plaatsing op het maritiem vliegveld De Kooy. Verder draagt Infrastructuur en Waterstaat (I&W) met € 2,9 miljoen bij aan de huur van schepen t.b.v. Kustwacht Nederland.

Vanuit Defensie is € 6,3 miljoen overgeheveld naar J&V voor onderhoud aan het C2000 communicatiesysteem (het communicatiesysteem voor ambulancediensten, brandweer, Koninklijke Marachaussee (KMar) en politie).

Per saldo stijgt de begroting van Defensie als gevolg van de interdepartementale budgetoverhevelingen met € 18,6 miljoen. Een volledig overzicht van de interdepartementale budgetoverhevelingen is hieronder toegevoegd.

Overzicht interdepartementale budgetoverhevelingen (bedragen x € 1.000)

Toelichting	Omschrijving	Artikel	Totaal 2018	2019	2020	2021	2022	2023 ev
4.a.	Bijdrage door I&W voor huur schepen t.b.v. Kustwacht	2	2.878					
4.b.	Bijdrage door J&V voor de bijstandstoelage peloton hoog risico beveiliging	5	1.500					
4.c.	Bijdrage door EZK voor Mass de Kooy project t/m 2027	6	10.150	150	150	150	150	150
4.d.	Bijdrage door J&V voor analyse capaciteit vreemdelingenketen	5	250	210	210	210	210	

Toelichting	Omschrijving	Artikel	Totaal 2018	2019	2020	2021	2022	2023 ev
4.e	Bijdrage door J&V voor OSINT	5	250	250	250	250	250	250
4.f	Bijdrage door J&V voor het startscenario keteneffecten project Passenger Information NL	5	625					
4.g	Bijdrage aan J&V voor medegebruik C 2000 netwerk	7	- 6.310					
4.h	Bijdrage aan BZ voor financiering verhuizingen defensie medewerkers Ambassades	7	- 240	- 240	- 240	- 240	- 240	- 240
4.i	Bijdrage door BZK voor herstel KW Sint Maarten	2	880					
4.j	Bijdrage door J&V voor Nationaal Detectienetwerk MIVD	10	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
4.k	Bijdrage aan BZK voor regiekosten I&I m.b.t. rijksbrede ICT voorzieningen	7	- 110					
4.l	Bijdrage door J&V voor het project hosten Passenger Information NL	5, 6	4.250	5.560	5.827	4.496	4.496	4.496
4.m	Bijdrage door I&W voor onderhoud Dorniers	6	3.230	5.928	5.928	5.928		
4.n	Bijdrage aan EZK voor Srebrenica onderzoek	10	- 11					
	Stand 1e suppletoire begroting 2018		18.642	13.158	13.425	12.094	6.166	5.956

De totalen kunnen afwijken van de som van de losse delen als gevolg van afrondingen

5. Loonbijstelling tranche 2018

De loonbijstelling tranche 2018 van € 111,4 miljoen is met deze 1^e suppletoire begroting toegevoegd aan de Defensiebegroting. De loonbijstelling wordt ingezet ter dekking van het op 24 november 2017 afgesloten arbeidsvoorwaardenakkoord. Het pakket aan maatregelen van dit akkoord betreft onder meer een structurele en incidentele loonsverhoging, afspraken over een nieuwe diensteinderegeling, maatregelen om instroom en doorstroom van personeel te bevorderen en de stimulering van talentontwikkeling van militairen. De maatregelen uit het arbeidsvoorwaardenpakket worden meerjarig verwerkt met deze 1^e suppletoire begroting.

6. Prijsbijstelling tranche 2018

De prijsbijstelling tranche 2018 van € 62,7 miljoen is overgemaakt naar de Defensiebegroting.

7. Eindejaarsmarge Defensie

Dit betreft de toevoeging van de eindejaarsmarge 2017 van € 304,6 miljoen aan de begroting van Defensie. De eindejaarsmarge betreft de onderrealisatie op investeringen uit 2017 en wordt toegevoegd aan artikel 6 Investeringen krijgsmacht.

8. Eindejaarsmarge HGIS/BIV/Attachés

Dit betreft de toevoeging van de eindejaarsmarge HGIS ten behoeve van het budget dat niet in 2017 gerealiseerd is voor missies.

9. Kasschuiven Nationaal Fonds Ereschuld en Schadeclaims Veteranen Libanon

Bij het Defensie Ondersteuningscommando (DOSCO) is € 35,0 miljoen aan budget doorgeschoven naar de jaren 2019–2021 vanwege het aangepaste verwachte uitbetalingsritme van de veteranenclaims uit het Nationaal Fonds Ereschuld (€ 15,0 miljoen) en Schadeclaims Veteranen Libanon (€ 20,0 miljoen).

10. Doorwerking van de ontvangsten Defensie

De stijging van het ontvangstenbudget met € 95,3 miljoen werkt door op het uitgavenplafond. Zie hiervoor de toelichting bij paragraaf 2.4 overzicht ontvangstenmutaties.

11. Uitdelen budgetten Very high readiness Joint Task Forces (VJTF)

Van het budget van € 10,0 miljoen dat op artikel 9 Algemeen is gereserveerd wordt € 0,6 miljoen aan artikel 2 CZSK, € 4,6 miljoen aan artikel 3 CLAS, € 0,9 miljoen aan artikel 4 CLSK, € 3,1 miljoen aan artikel 7 Defensie Materieel Organisatie (DMO) en € 0,8 miljoen aan artikel 8 DOSCO uitgedeeld vanwege de inzet op de VJTF.

12. Mutaties in het kader van de jaarovergang

Budgetten die bij de Defensieonderdelen in 2017 zijn overschreden worden in 2018 evenredig gekort. De opbrengst is herverdeeld over de verschillende artikelen.

13. Herallocatie middensommen & overige personele uitgaven (OPU)

In 2017 is er onderzoek gedaan naar de budgetverdelingen tussen de Defensieonderdelen voor de salarisuitgaven en de overige personele uitgaven. Naar aanleiding hiervan heeft een herallocatie plaatsgevonden zodat de middelen evenredig verdeeld zijn over de Defensieonderdelen.

14. Bijdrage aan het generale beeld

Defensie draagt met € 10,0 miljoen in 2018 een bijdrage aan het generale beeld.

15. Opheffen agentschap Defensie Telematica Organisatie (DTO)

Als gevolg van het opheffen van het agentschap Defensie Telematica Organisatie (DTO) worden de afschrijvingskosten van € 26,0 miljoen niet meer doorbelast op de post Informatievoorziening van artikel 7 DMO. Tot 2017 financierde het agentschap de investeringen met een lening van het Ministerie van Financiën. Vanaf 2018 worden deze investeringen gefinancierd vanuit artikel 6 Investerings krijgsmacht.

16. Loon- en prijsbijstelling BIV

Over de loon- en prijsgevoelige gedeelten van het BIV is loon- en prijsbijstelling uitgekeerd.

2.4 Overzicht ontvangstenmutaties

Ontvangstenoverzicht (bedragen x € 1.000)

Toelichting	Omschrijving	Artikelen	Totaal
	Begroting 2018		426.415
	Belangrijkste suppletioire mutaties		95.327
1	Eindheffing ereschulden	10	45.440
2	Bijstelling verkoopopbrengsten	6	40.000

Toelichting	Omschrijving	Artikelen	Totaal
3	Bijstelling overige opbrengsten	1 t/m 5, 7, 8 en 10	9.887
Stand 1° suppletoire begroting 2018			521.742

De totalen kunnen afwijken van de som van de losse delen als gevolg van afrondingen

1. Eindheffing ereschulden 2012 – 2016

Door de nacalculatie eindheffing ereschulden over de jaren 2012 – 2016 is gebleken dat uitgegaan is van een te hoog eindheffingspercentage. Het bedrag wordt terugbetaald door de Belastingdienst en in 2018 ontvangen (eenmalig € 45,4 miljoen).

2. Bijstelling verkoopopbrengsten

Dit betreft de verwachte verkoopopbrengsten van de dienstpersoneelauto's en de opbrengsten van groot materieel.

3. Bijstelling overige opbrengsten

Per saldo stijgt de hoeveelheid aan overige opbrengsten met € 9,9 miljoen. Dit is voornamelijk veroorzaakt door de bijdrage van de Provincie Noord-Brabant aan de bouw en inrichting van de onderhoudsfaciliteit voor F135 motoren bij het Logistiek Centrum Woensdrecht. Voor 2018 wordt een bedrag ontvangen van € 5,0 miljoen. Verder draagt het agentschap DMO OPS € 12,9 miljoen van het eigen vermogen af aan het moederdepartement en levert het een eenmalige bijdrage van € 6,3 miljoen. Daartegenover staan de lagere personele en materiële ontvangsten van het CLAS (€ 4,0 miljoen) en de DMO (€ 11,0 miljoen).

2.5 Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 Inzet

Artikel 1 Inzet (Bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Verplichtingen	308.090	0	308.090	- 56.906	251.184	600	600	600	600
Uitgaven	335.839	0	335.839	- 56.906	278.933	600	600	600	600
Waarvan juridisch verplicht	8%				39%				
Programma uitgaven	335.839	0	335.839	- 56.906	278.933				
Opdracht Inzet	335.839	0	335.839	- 56.906	278.933	600	600	600	600
- Crisisbeheersingsoperaties / Verdeelartikel BIV (HGIS)	332.682		332.682	- 64.749	267.933	- 4.700	- 4.700	- 4.700	- 4.700
- Financiering nationale inzet krijgsmacht	3.157		3.157	0	3.157				
- Overige inzet	0			7.843	7.843	5.300	5.300	5.300	5.300
Programma ontvangsten	26.707	0	26.707	0	26.707	0	0	0	0
- Crisisbeheersingsoperaties (HGIS)	26.707		26.707	- 5.300	21.407	- 5.300	- 5.300	- 5.300	- 5.300
- Overige inzet				5.300	5.300	5.300	5.300	5.300	5.300

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 5,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de verplichtingen

Per saldo daalt het beschikbare verplichtingenbudget met € 56,9 miljoen. Dit wordt voornamelijk verklaard door de budgetoverhevelingen naar de begroting van BZ en naar de Defensieonderdelen. Verder is de eindejaarsmarge HGIS toegevoegd voor het BIV (zie ook de toelichting op de uitgaven).

Toelichting op de uitgaven

Programma-uitgaven

Het beschikbare programma-uitgavenbudget daalt per saldo met € 56,9 miljoen. Het budget voor crisisbeheersingsoperaties daalt met € 64,7 miljoen, dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het overhevelen van budget naar de begrotingen van BZ en voor BH&OS (€ 60,0 miljoen). Met dit bedrag worden activiteiten gefinancierd op het terrein van veiligheidssectorhervorming, rechtstaatontwikkeling, capaciteitsopbouw en bescherming van diplomaten en ambassades waar dat noodzakelijk is. Verder betreft dit de toedeling van budget vanuit het BIV aan overige artikelen van de Defensiebegroting (€ 59,5 miljoen) voor activiteiten ten behoeve van training en capaciteitsopbouw, civiel-militaire capaciteiten, luchttransport ten behoeve van missies en operaties, een uitzendbare KMar-pool en nazorg. Daartegenover wordt € 59,4 miljoen BIV-eindejaarsmarge toegevoegd aan het budget. Tot slot wordt ten behoeve van de bescherming van diplomaten en ambassades, die door de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB) van de KMar wordt uitgevoerd, € 15,3 miljoen ingezet, gefinancierd door BH&OS. Dit wordt voor het grootste deel overgeheveld naar artikel 5 KMar. Daarnaast worden bijdragen geleverd aan de artikelen 6, 7, 8 en 10 ter ondersteuning van de BSB.

Het budget voor overige inzet stijgt met € 7,8 miljoen. Dit wordt voornamelijk verklaard door de toevoeging van budget voor de uitvoering van Vessel Protection Detachment (VPD's) van € 2,5 miljoen uit de genoemde € 59,5 miljoen van het BIV-budget en de herschikking binnen het artikel van de ontvangsten (€ 5,3 miljoen).

Beleidsartikel 2 Taakuitvoering Zeestrijdkrachten

Artikel 2 Taakuitvoering Zeestrijdkrachten (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Verplichtingen	731.436	56.758	788.194	54.923	843.117	23.064	24.655	24.820	17.983
Uitgaven	731.436	56.758	788.194	54.923	843.117	23.064	24.655	24.820	17.983
Waarvan juridisch verplicht	78%				91%				
Programma uitgaven	127.231	23.524	150.755	30.900	181.655	5.517	5.519	4.994	- 1.107
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando ZSK	127.231	23.524	150.755	30.900	181.655	5.517	5.519	4.994	- 1.107
Gereedstelling	24.186	2.438	26.624	10.784	37.408	6.650	6.650	6.100	

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
– waarvan bijdrage aan SSO Pareto					0				
– waarvan bijdrage aan Agentschap RWS	12.891		12.891		12.891				
Instandhouding	103.045	21.086	124.131	20.116	144.247	– 1.133	– 1.131	– 1.106	– 1.107
Apparaatsuitgaven	604.205	33.234	637.439	24.023	661.462	17.547	19.136	19.826	19.090
Personele uitgaven	542.269	23.668	565.937	24.948	590.885	21.356	22.248	23.459	23.023
– waarvan eigen personeel	542.269	22.910	565.179	22.948	588.127	21.356	22.248	23.459	23.023
– waarvan externe inhuur		758	758	2.000	2.758				
Materiële uitgaven	61.936	9.566	71.502	– 925	70.577	– 3.809	– 3.112	– 3.633	– 3.933
– waarvan IT	2.715	703	3.418		3.418				
– waarvan huisvesting en infra	3.777	1.511	5.288		5.288				
– waarvan overige exploitatie	54.685	7.352	62.037	– 925	61.112	– 3.809	– 3.112	– 3.633	– 3.933
– waarvan bijdrage aan SSO Pareto	759				759				
Apparaatsontvangsten	15.638	6.120	21.758	– 33	21.725	– 66	– 99	– 99	– 99

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 5,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Programma-uitgaven

Het budget voor gereedstelling stijgt per saldo met € 10,8 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door de toevoeging vanuit het BIV van € 4,5 miljoen en toevoeging van € 3,9 miljoen vanuit de investeringen voor het interim- onderhoudscontract van de Dorniers van de Kustwacht Nederland. Daarnaast is het budget verhoogd met € 2,9 miljoen als gevolg van de bijdrage van het Ministerie van I&W voor noodsteunhulp en betonning aan de Kustwacht Nederland.

Het budget voor instandhouding stijgt eenmalig met € 20,1 miljoen uit de reeks van «Ondersteuning krijgsmacht». Deze middelen zijn bestemd voor het op peil brengen van de voorraad reservedelen.

Apparaatsuitgaven

Het budget voor personele uitgaven stijgt met € 24,9 miljoen, voornamelijk als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord. De maatregelen uit het arbeidsvoorwaardenakkoord worden meerjarig verwerkt met deze 1^e suppletoire begroting. Voor CZSK gaat het in totaal om € 28,5 miljoen.

Beleidsartikel 3 Taakuitvoering Landstrijdkrachten

Artikel 3 Taakuitvoering Landstrijdkrachten (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Verplichtingen	1.293.771	27.837	1.321.608	48.746	1.370.354	43.564	58.961	53.905	54.180
Uitgaven	1.293.771	27.837	1.321.608	48.746	1.370.354	43.564	58.961	53.905	54.180
Waarvan juridisch verplicht	80%				95%				

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Programma uitgaven	207.102	4.673	211.775	2.393	214.168	- 3.587	- 2.555	- 3.385	- 4.230
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando LAS	207.102	4.673	211.775	2.393	214.168	- 3.587	- 2.555	- 3.385	- 4.230
- Gereedstelling	63.351	3.126	66.477	- 2.628	63.849	1.856	1.499	1.948	1.968
- <i>waarvan bijdrage aan SSO</i> <i>Pareto</i>									
- instandhouding	143.751	1.547	145.298	5.021	150.319	- 5.443	- 4.054	- 5.333	- 6.198
Apparaatsuitgaven	1.086.669	23.164	1.109.833	46.353	1.156.186	47.151	61.516	57.290	58.410
Personele uitgaven	970.839	21.012	991.851	32.858	1.024.709	55.511	59.341	58.681	58.724
- <i>waarvan eigen personeel</i>	969.230	21.012	990.242	27.073	1.017.315	55.511	59.341	58.681	58.724
- <i>waarvan externe inhuur</i>	1.609		1.609	5.785	7.394				
Materiële uitgaven	115.830	2.152	117.982	13.495	131.477	- 8.360	2.175	- 1.391	- 314
- <i>waarvan overige exploitatie</i>	113.081	2.152	115.233	13.495	128.728	- 8.360	2.175	- 1.391	- 314
- <i>waarvan bijdrage aan SSO</i> <i>Pareto</i>	2.749		2.749		2.749				
Apparaatsontvangsten	10.546		10.546	- 4.057	6.489	- 4.114	- 171	- 171	- 171

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 10,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Apparaatsuitgaven

Het budget voor personele uitgaven stijgt per saldo met € 32,9 miljoen, voornamelijk als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord. De maatregelen uit het arbeidsvoorwaardenakkoord worden meerjarig verwerkt met deze 1^e suppletoire begroting. Voor CLAS gaat het in totaal om € 49,8 miljoen. Daarnaast is het budget met € 16,5 miljoen verlaagd vanwege verwachte ondervulling. Dit is herschikt binnen het artikel ten gunste van de overige exploitatie.

Het budget voor overige exploitatie stijgt per saldo met € 13,5 miljoen. Dit komt voornamelijk door herschikkingen binnen het artikel waarmee het budget wordt verhoogd met € 24,3 miljoen. Daarnaast is het budget verlaagd als gevolg van de jaarovergang (- € 8,9 miljoen) en een herschikking binnen de begroting van - € 8,1 miljoen voor internet-toegang op kazernes.

Beleidsartikel 4 Taakuitvoering Luchtstrijdkrachten

Artikel 4 Taakuitvoering Luchtstrijdkrachten (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Verplichtingen	709.310	12.460	721.770	43.645	765.415	47.316	42.832	38.290	25.433
Uitgaven	709.310	12.460	721.770	43.645	765.415	47.316	42.832	38.290	25.433
Waarvan juridisch verplicht	82%				94%				
Programma uitgaven	201.706	8.578	210.284	28.075	238.359	32.334	28.979	25.680	11.789

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando LSK	201.706	8.578	210.284	28.075	238.359	32.334	28.979	25.680	11.789
– Gereedstelling	18.471		18.471	6.359	24.830	1.306	1.306	1.307	1.307
– waarvan bijdrage aan SSO <i>Paresto</i>			0						
– Instandhouding	183.235	8.578	191.813	21.716	213.529	31.028	27.673	24.373	10.482
Apparaatsuitgaven	507.604	3.882	511.486	15.570	527.056	14.982	13.853	12.610	13.644
Personele uitgaven	407.790	3.613	411.403	20.986	432.389	19.045	16.823	15.541	16.584
– waarvan eigen personeel	407.790	3.613	411.403	19.321	430.724	19.045	16.823	15.541	16.584
– waarvan externe inhuur			0	1.665	1.665				
Materiële uitgaven	99.814	269	100.083	– 5.416	94.667	– 4.063	– 2.970	– 2.931	– 2.940
– waarvan overige exploitatie	96.523	269	96.792	– 5.416	91.376	– 4.063	– 2.970	– 2.931	– 2.940
– waarvan bijdrage aan SSO <i>Paresto</i>	3.291		3.291		3.291				
Apparaatsontvangsten	12.066		12.066	– 11	12.055	– 23	– 34	– 34	– 34

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 5,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Programma-uitgaven

Het budget voor gereedstelling stijgt met € 6,4 miljoen, voornamelijk verklaard door herschikking binnen de begroting ten behoeve van de extra kosten van € 4,2 miljoen voor CLSK voor Maastricht Upper Air Control.

Het budget voor instandhouding stijgt met € 21,7 miljoen, voornamelijk verklaard door de herschikking binnen de begroting van € 22,0 miljoen vanuit het BIV ten behoeve van luchttransport.

Apparaatsuitgaven

Het budget voor personele uitgaven stijgt met € 21,0 miljoen, voornamelijk als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord. De maatregelen uit het arbeidsvoorwaardenakkoord worden meerjarig verwerkt met deze 1^e suppletoire begroting. Voor CLSK gaat het in totaal om € 16,2 miljoen. Daarnaast is het budget verhoogd met € 3,8 miljoen voor de personele kosten van CLSK voor het langer openhouden van AOCS Nieuw Millingen.

Per saldo daalt het budget voor overige exploitatie met € 5,4 miljoen. Dit wordt voornamelijk verklaard door herschikkingen binnen de begroting.

Beleidsartikel 5 Taakuitvoering Koninklijke Marechaussee

Artikel 5 Taakuitvoering Koninklijke Marechaussee (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Verplichtingen	361.173	601	361.774	37.317	399.091	23.340	24.560	23.977	23.253

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Uitgaven	361.173	601	361.774	37.317	399.091	23.340	24.560	23.977	23.253
Waarvan juridisch verplicht	91%				97%				
Programma uitgaven	6.458	32	6.490	- 669	5.821				
Opdracht Inzet KMar	6.458	32	6.490	- 669	5.821				
- Gereedstelling	6.458	32	6.490	- 669	5.821				
Apparaatsuitgaven	354.715	569	355.284	37.986	393.270	23.340	24.560	23.977	23.253
Personele uitgaven	328.299	516	328.815	33.312	362.127	24.951	25.856	25.746	25.335
- waarvan eigen personeel	323.799	516	324.315	33.606	357.921	24.951	25.856	25.746	25.335
- waarvan externe inhuur	4.500		4.500	- 294	4.206				
Materiële uitgaven	26.416	53	26.469	4.674	31.143	- 1.611	- 1.296	- 1.769	- 2.082
- waarvan overige exploitatie	24.524	53	24.577	4.674	29.251	- 1.611	- 1.296	- 1.769	- 2.082
- waarvan bijdrage aan SSO Paresto	1.892		1.892		1.892				
Apparaatsontvangsten	4.608		4.608	- 11	4.597	- 21	- 32	- 32	- 32

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 5,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Apparaatsuitgaven

Het budget voor personele uitgaven stijgt met € 33,3 miljoen, voornamelijk als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord. De maatregelen uit het arbeidsvoorwaardenakkoord worden meerjarig verwerkt met deze 1^e suppletoire begroting. Voor KMar gaat het in totaal om € 16,2 miljoen. Daarnaast is het budget voor personele uitgaven verhoogd met € 14,5 miljoen, voornamelijk door interdepartementale overboekingen ten behoeve van de beveiliging van de ambassades (€ 9,2 miljoen) en voor de bijstandstoelage Hoog Risico Beveiliging (€ 1,5 miljoen).

Beleidsartikel 6 Investerings krijgsmacht

Artikel 6 Investerings Krijgsmacht (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Verplichtingen	2.263.299	90.425	2.353.724	865.041	3.218.765	724.184	517.410	813.554	1.118.024
Opdracht Voorzien in nieuw materieel	1.777.144	55.425	1.832.569	564.969	2.397.538	468.970	222.536	501.129	817.813
Opdracht Voorzien in infrastructuur	207.408	5.000	212.408	105.103	317.511	97.499	67.538	113.883	118.232
Opdracht Voorzien in ICT	186.880	30.000	216.880	148.109	364.989	146.217	211.938	185.444	170.181
Bekostiging Wetenschappelijk onderzoek	63.190		63.190	7.958	71.148	10.975	12.975	12.975	12.975
Bijdrage aan de NAVO	28.677		28.677	- 1.098	27.579	523	2.423	123	- 1.177
Reserve valutaschommelingen			0	40.000	40.000				
Uitgaven	2.009.861	90.425	2.100.286	865.041	2.965.327	724.184	517.410	813.554	1.118.024
Waarvan juridisch verplicht	91%				53%				
Programma uitgaven	2.009.861	90.425	2.100.286	865.041	2.965.327	724.184	517.410	813.554	1.118.024

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Opdracht Voorzien in nieuw materieel	1.484.287	55.425	1.539.712	564.969	2.104.681	468.970	222.536	501.129	817.813
Opdracht Voorzien in infrastructuur	246.827	5.000	251.827	105.103	356.930	97.499	67.538	113.883	118.232
Opdracht Voorzien in IT	186.880	30.000	216.880	148.109	364.989	146.217	211.938	185.444	170.181
Bekostiging Wetenschappelijk onderzoek	63.190		63.190	7.958	71.148	10.975	12.975	12.975	12.975
Bijdrage aan de NAVO	28.677		28.677	- 1.098	27.579	523	2.423	123	- 1.177
Reserve valutaschommelingen				40.000	40.000				
Programma ontvangsten	188.526		188.526	45.715	234.241	11.430	8.430	1.430	0
- Verkoopopbrengsten groot materieel (strategisch)	121.686		121.686	30.000	151.686				
- Overige ontvangsten materieel	40.200		40.200	15.000	55.200	10.000	7.000		
- Verkoopopbrengsten infrastructuur (strategisch)	15.050		15.050		15.050				
- Overige ontvangsten infrastructuur	9.720		9.720		9.720				
- Overige ontvangsten IT, WOO en NAVO	1.870		1.870	715	2.585	1.430	1.430	1.430	

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 10,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de verplichtingen

De verplichtingen zijn opgehoogd als gevolg van het hogere uitgavenbudget voor de investeringen.

Toelichting op de uitgaven

In zijn algemeenheid geldt dat het realiseren van investeringsprojecten tijd vergt. De verwachting is dat de investeringen vanuit het regeerakkoord in 2018 nog niet volledig gerealiseerd zullen worden. Deze zullen in latere jaren tot realisatie komen. In de Ontwerpbegroting 2019 volgt nadere informatie over de planning van de uitgaven voor investeringen.

Opdracht voorzien in nieuw materieel

Het budget voor opdracht voorzien in nieuw materieel wordt opgehoogd met € 565,0 miljoen. De belangrijkste oorzaken zijn de toevoeging van € 210,7 miljoen van de eindejaarsmarge 2017 en toevoeging van € 460,5 miljoen aan het budget vanuit de reeks «Investeringen modernisering krijgsmacht». Verder is er een herschikking vanuit voorzien in nieuw materieel naar voorzien in IT van € 89 miljoen voor de afbetaling van de lening van het agentschap DTO en er is een herschikking van € 95,0 miljoen van de middelen uit de reeks «Ondersteuning krijgsmacht» naar opdracht voorzien in infrastructuur. De stijging van het ontvangstenbudget met € 45,7 miljoen werkt door op het uitgavenkader bij voorzien in nieuw materieel.

Opdracht voorzien in infrastructuur

Het budget voor opdracht voorzien in infrastructuur stijgt per saldo met € 105,1 miljoen. Deze stijging wordt veroorzaakt door de toevoeging van middelen (€ 14,5 miljoen) vanuit de reeks «Ondersteuning krijgsmacht». Voorts is er een verlaging van € 11,0 miljoen als gevolg van de verre-

kening van de eindejaarsmarge 2017. Verder is er een herschikking van € 95,0 miljoen van de middelen uit de reeks «Ondersteuning krijgsmacht», van opdracht voorzien in nieuw materieel naar opdracht voorzien in infrastructuur. Dit is om het extra personeel te kunnen huisvesten dat is verbonden aan de maatregelen «Ondersteuning krijgsmacht». Hiervoor moet nieuwbouw of verbouw plaatsvinden op bestaande locaties.

Opdracht voorzien in IT

Het budget voor opdracht voorzien in IT stijgt met € 148,1 miljoen. Dit wordt voornamelijk verklaard door de toevoeging van € 52,1 miljoen van de eindejaarsmarge 2017. Verder is er een herschikking vanuit voorzien in nieuw materieel naar voorzien in IT van € 89,0 miljoen voor de afbetaling van de lening van het agentschap DTO. Als gevolg van het opheffen van het agentschap DTO (werkend met een baten-lastenstelsel) worden de afschrijvingskosten van € 26,0 miljoen niet meer doorbelast op de post informatievoorziening van artikel 7 DMO. Tot 2017 financierde het agentschap de investeringen via de leenfaciliteit bij het Ministerie van Financiën. Vanaf 2018 worden deze investeringen gefinancierd vanuit het artikel 6 Investerings krijgsmacht. Daarnaast wordt er € 11,0 miljoen toegevoegd uit de reeks «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap» voor het verbeteren van draadloos internet op de legering (€ 10,0 miljoen) en voor IT gezondheidszorg (€ 1,0 miljoen). Ook is er een toevoeging van € 10,2 miljoen vanuit het Ministerie EZK voor de aanschaf van een extra MASS radar voor plaatsing op het maritiem vliegveld De Kooy. Tenslotte is het project grensverleggende IT vertraagd (€ 40,0 miljoen) waardoor de uitgaven voor dubbele beheerslasten na 2018 worden verwacht.

Reserve valutaschommelingen

In 2017 is geen gebruik gemaakt van het budget voor valutaschommelingen (€ 40,0 miljoen). Via de eindejaarsmarge is dit budget toegevoegd aan de begroting van 2018.

Toelichting op de ontvangsten

Het ontvangstenbudget stijgt met € 45,7 miljoen. De verwachting is dat de vertraagde ontvangsten uit 2017 van € 40 miljoen alsnog in 2018 zullen binnen komen. Verder wordt in 2018 een subsidiebijdrage van € 5 miljoen van de Provincie Noord-Brabant verwacht voor de bouw en inrichting van de F135 motoronderhoudsfaciliteit.

Beleidsartikel 7 Ondersteuning krijgsmacht door Defensie Materieel Organisatie

Artikel 7 Ondersteuning krijgsmacht door Defensie Materieel Organisatie (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Verplichtingen	851.960	8.287	860.247	- 3.606	856.641	20.434	20.050	23.003	23.729
Uitgaven	851.960	8.287	860.247	- 3.606	856.641	20.434	20.050	23.003	23.729
Waarvan juridisch verplicht	45%				72%				
Programma uitgaven	376.537	3.193	379.730	- 15.955	363.775	- 650	- 1.856	- 2.204	- 2.476
Opdracht Logistieke ondersteuning	376.537	3.193	379.730	- 15.955	363.775	- 650	- 1.856	- 2.204	- 2.476
- Gereedstelling	278.278	2.139	280.417	- 15.098	265.319	- 189	- 1.395	- 1.505	- 1.548

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
– Instandhouding	98.259	1.054	99.313	– 857	98.456	– 461	– 461	– 699	– 928
Apparaatsuitgaven	475.423	5.094	480.517	12.349	492.866	21.084	21.906	25.207	26.205
Personele uitgaven	190.381	1.288	191.669	14.607	206.276	6.275	6.681	6.821	8.277
– waarvan eigen personeel	177.381	1.288	178.669	10.107	188.776	6.275	6.681	6.821	8.277
– waarvan externe inhuur	13.000		13.000	4.500	17.500				
Materiële uitgaven	285.042	3.806	288.848	– 2.258	286.590	14.809	15.225	18.386	17.928
– waarvan IT; bijdrage aan SSO DMO/OPS	182.232	2.923	185.155	– 15.926	169.229	9.237	9.502	8.715	8.225
– waarvan IT; Overig	49.107		49.107	0	49.107				
– waarvan overige exploitatie	52.753	883	53.636	13.668	67.304	5.572	5.723	9.671	9.703
– waarvan overige exploita- tie; bijdrage aan SSO Paresto	950		950	0	950				
Apparaatsontvangsten	43.409		43.409	8.231	51.640	– 11.003	– 4	– 4	– 4

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 5,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Programma-uitgaven

Het budget voor gereedstelling wordt per saldo met € 15,1 miljoen neerwaarts bijgesteld. Dit wordt voornamelijk verklaard door de gunstige ontwikkeling van de olieprijs in combinatie met de dollarkoers. Hierdoor wordt het budget voor gereedstelling incidenteel verlaagd met € 22,7 miljoen. In het kader van de jaarovergang van 2017 naar 2018 is er budget toegevoegd (€ 5,8 miljoen).

Apparaatsuitgaven

Het budget voor personele uitgaven stijgt met € 14,6 miljoen, voornamelijk als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord. De maatregelen uit het arbeidsvoorwaardenakkoord worden meerjarig verwerkt met deze 1^e suppletoire begroting. Voor Defensie Materieel Organisatie (DMO) gaat het in totaal om € 9,1 miljoen.

Het budget voor informatievoorziening daalt met € 15,9 miljoen. Als gevolg van het opheffen van het agentschap DTO worden de afschrijvingskosten van € 26,0 miljoen niet meer doorbelast op de informatievoorziening van artikel 7 DMO. Tot 2017 financierde het agentschap de investeringen door middel van schatkistbankieren. Vanaf 2018 worden deze investeringen gefinancierd vanuit het artikel 6 Investeringskrijgsmacht. Verder is er een overheveling van € 6,3 miljoen aan het Ministerie van J&V voor onderhoud aan het C2000 communicatiesysteem (het communicatiesysteem voor ambulancediensten, brandweer, KMar en politie). Ook is het budget met € 5,8 miljoen opgehoogd als gevolg van het nieuw afgesloten arbeidsvoorwaardenakkoord waardoor de personele uitgaven bij het agentschap DTO zijn gestegen. Daarnaast is het budget met € 2,5 miljoen opgehoogd voor de uitbreiding van I-devices (communicatiemiddelen).

Het budget overige exploitatie neemt toe met € 13,7 miljoen. In 2017 is er onderzoek gedaan naar de budgetverdeling voor overige personele uitgaven. Naar aanleiding hiervan vindt herallocatie plaats door toevoeging van € 5,5 miljoen aan het budget. Verder is het budget opgehoogd voor BTW-betalingen met € 6,1 miljoen.

Toelichting op de ontvangsten

Per saldo stijgt het ontvangstenbudget € 8,2 miljoen. Dit wordt voornamelijk verklaard door de afdracht van het surplus aan eigen vermogen van het agentschap DTO aan het artikel 12 Nominaal en onvoorzien (€ 12,9 miljoen). Verder wordt het overige eigen vermogen van DTO afgeroomd vanwege de opheffing van het agentschap (–€ 6,3 miljoen). Daarnaast wordt de ontvangstenbegroting met € 11 miljoen verlaagd n.a.v. herschikking van de middelen uit de reeks «Ondersteuning krijgsmacht». Dit is gedaan om de ontvangstenreeks, die structureel te hoog geraamd stond, te corrigeren. De raming van ontvangsten was gebaseerd op historische gegevens. Omdat deze niet aansluiten op het huidige beeld is de raming van het ontvangstenbudget herijkt.

Beleidsartikel 8 Ondersteuning krijgsmacht door Defensie Ondersteuningscommando

Artikel 8 Ondersteuning krijgsmacht door Defensie Ondersteuningscommando (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Verplichtingen	1.127.450	28.283	1.155.733	103.012	1.258.745	108.352	93.154	71.743	47.871
Uitgaven	1.127.450	28.283	1.155.733	103.012	1.258.745	108.352	93.154	71.743	47.871
Waarvan juridisch verplicht	51%				85%				
Programma uitgaven									
Opdracht Dienstverlenende eenheden									
– Gereedstelling									
– Instandhouding									
Apparaatsuitgaven	1.127.450	28.283	1.155.733	103.012	1.258.745	108.352	93.154	71.743	47.871
Personele uitgaven	528.304	1.678	529.982	41.363	571.345	40.359	46.882	53.265	52.090
– waarvan eigen personeel	514.227	1.678	515.905	15.146	531.051	40.070	46.593	52.976	51.801
– waarvan externe inhuur	2.678		2.678	22.322	25.000				
– waarvan overig; attachés	11.399		11.399	3.895	15.294	289	289	289	289
Materiële uitgaven	599.146	26.605	625.751	23.856	649.607	32.058	9.919	– 3.067	– 9.264
– waarvan bijdrage agent- schap RVB (huisvesting en infrastructuur)	208.561		208.561	– 7.690	200.871	– 1.807	– 1.176	– 709	42
– waarvan huisvesting en infrastructuur overig	99.335	458	99.793	33.317	133.110	37.351	37.164	11.748	12.465
– waarvan overige exploitatie	255.045	26.147	281.192	– 1.531	279.661	– 3.246	– 25.829	– 13.866	– 21.531
– waarvan bijdrage door SSO Paresto (catering)	28.459		28.459		28.459				
– waarvan overig; attachés	7.746		7.746	– 240	7.506	– 240	– 240	– 240	– 240
– Nationaal Fonds Ereschuld			0	37.793	37.793	35.935	36.353	21.545	5.045
Apparaatsontvangsten	81.364		81.364	– 3	81.361	– 6	– 9	– 9	– 9

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 10,0 miljoen of meer toegelicht. Dit artikel had voorheen de titel Commando Diensten Centra, maar heeft vanaf heden de titel Defensie Ondersteuningscommando (DOSCO).

Toelichting op de uitgaven

Het budget voor personele uitgaven stijgt met € 41,4 miljoen, voornamelijk als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord en de toevoeging vanuit het regeerakkoord. De maatregelen uit het arbeidsvoorwaardenakkoord worden meerjarig verwerkt met deze 1^e suppletoire begroting. Voor DOSCO gaat het in totaal om € 31,1 miljoen.

Een deel van het beschikbare budget voor de personele uitgaven (€ 22,3 miljoen) is aangewend voor inhuur van bewakings- en beveiligingspersoneel en inhuur van uitzendkrachten. Hiervan is vanuit de KMar € 2,6 miljoen naar DOSCO overgeheveld. Hiermee wordt de Defensie Bewakings- en Beveiligingsorganisatie (DBBO) ingezet om beveiligings-taken van de KMar over te nemen. De KMar kan zo extra ingezet worden op Schiphol. De resterende € 19,7 miljoen wordt gefinancierd vanuit de personele uitgaven. Daarnaast is € 3,0 miljoen vanuit de eindejaarsmarge van de HGIS vanuit 2017 toegevoegd aan het formatiebudget voor attachés.

Daarnaast wordt € 2,0 miljoen in 2018, oplopend tot € 8,0 miljoen structureel in 2020, toegevoegd aan het internationaal functiebestand vanwege de sterk toegenomen internationale samenwerking. Daarbovenop draagt Nederland bij aan de verbetering van de NATO Command Structure (NCS).

Het budget voor de materiële uitgaven stijgt met € 23,9 miljoen. De overrealisatie van DOSCO in 2017 wordt in mindering gebracht op het budget van 2018 (€ 21 miljoen). Daarnaast is € 35,8 miljoen toegevoegd naar DOSCO ten behoeve van onder meer compensatie van het Defensiebrede wisselkoersverlies in de exploitatie in 2017 (€ 8,2 miljoen), compensatie van budget ten behoeve van veteranenclaims (€ 22,4 miljoen), instandhouding huisvesting en infrastructuur (€ 4,5 miljoen).

Vanuit de Defensienota zijn diverse mutaties verwerkt. Voor het project «Behoud & Werving» is € 15,0 miljoen toegevoegd in 2018, € 15,0 miljoen in 2019 en structureel € 5,0 miljoen vanaf 2020 vanuit de reeks «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap» met als doel het behouden van gekwalificeerd personeel en het verhogen van de instroom van nieuw personeel. Het gaat om maatregelen die gericht zijn op het versterken van de in- & doorstroomketen, het intensiveren van de samenwerking met externe partners, het door ontwikkelen van de regelgeving en het vergroten van de zichtbaarheid en aantrekkelijkheid van Defensie als werkgever. Voor het aanpakken van achterstallig onderhoud is in de periode 2018–2020 per jaar € 25,0 miljoen vanuit de reeks «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap» toegevoegd. Verder zijn vanwege de actuele groei van de krijgsmacht eerdere afstotingsbesluiten teruggedraaid waardoor Defensie voor zowel de korte als lange termijn beschikt over ontwikkelingspotentieel. Het budget wordt hiervoor in 2018 opgehoogd met € 4,0 miljoen en vanaf 2019 structureel opgehoogd naar € 9,0 miljoen vanuit de reeks «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap».

Vanuit de middelen van het regeerakkoord, uit de reeks «Ondersteuning krijgsmacht», wordt met de 1^e suppletoire begroting het Nationaal Fonds Ereschuld ingesteld. Dit fonds richt zich op militairen die een handicap, trauma of andere aandoening hebben opgelopen tijdens missies naar het buitenland. De bestaande regelingen voor schadevergoedingen voor veteranen worden hierin ondergebracht. Deze budgetten voor veteranenclaims vielen voorheen ook onder DOSCO, maar worden op deze wijze apart inzichtelijk gemaakt. Vanuit de middelen uit de reeks «Ondersteuning krijgsmacht» wordt eenmalig € 20,0 miljoen toegevoegd.

Vanwege het aangepaste verwachte uitbetalingsritme van de veteranen-claims is in 2018 € 35,0 miljoen aan budget doorgeschoven naar de jaren 2019 – 2021. De afhandeling en uitbetaling van de claims vindt later plaats dan in eerste instantie verwacht werd. Dit fonds biedt meer mogelijkheden om het budget bestemd voor veteranenclaims meerjarig mee te nemen. Dit is noodzakelijk omdat het moment van uitbetaling van deze claims, zo blijkt de afgelopen jaren, lastig te voorspellen is.

Aan de materiële uitgaven is € 3,5 miljoen toegevoegd. Dit wordt voornamelijk verklaard door herschikkingen binnen de begroting. Vanuit het Budget Internationale Veiligheid (BIV) is € 10,0 miljoen naar DOSCO overgeheveld ten behoeve van onder meer medische kosten die door internationale inzet veroorzaakt worden. Tot slot heeft er binnen de kaders van DOSCO een herschikking plaatsgevonden door de betaling van elektriciteit van € 22,5 miljoen van huisvesting en infrastructuur overig naar de post bijdrage agentschap Rijksvastgoedbedrijf.

Niet-Beleidsartikel 9 Algemeen

Artikel 9 Algemeen (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Verplichtingen	98.233	0	98.233	16.226	114.459	7.185	2.199	3.194	3.199
Uitgaven	98.233	0	98.233	16.226	114.459	7.185	2.199	3.194	3.199
Programma uitgaven	98.233	0	98.233	16.226	114.459	7.185	2.199	3.194	3.199
Subsidies en bijdragen	30.500		30.500		30.500				
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties – waarvan voorziening Very High readiness Joint Taskforce	53.381		53.381	- 1.284	52.097	3.000	4.000	5.000	5.000
Overige exploitatie	14.352		14.352	- 13.800	552	- 6.270	- 12.528	- 12.438	- 12.536
Opdrachten			0	27.310	27.310	6.255	6.527	6.432	6.535
Bekostiging			0	4.000	4.000	4.200	4.200	4.200	4.200

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 2,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Het budget voor programma-uitgaven stijgt per saldo met € 16,2 miljoen. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door het treffen van een risicoreservering voor schadeclaims aangaande Chroom-VI komend uit de reeks «Ondersteuning krijgsmacht». Daarnaast wijzigt de begrotingsindeling, mede als gevolg van het aansluiten op de rijksbrede financiële instrumenten. Dit leidt niet tot een verhoging van het budget, maar er is sprake van een overheveling van budget van overige exploitatie (€ 10,7 miljoen) naar onder andere bekostiging (€ 4,0 miljoen) en opdrachten (€ 6,0 miljoen). Naast voorgenoemde stijging van het budget daalt het budget doordat middelen worden overgeheveld voor VJTF vanuit artikel 9 Algemeen naar andere begrotingsartikelen.

Niet-Beleidsartikel 10 Centraal Apparaat

Artikel 10 Centraal Apparaat (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Verplichtingen	1.574.248	5.027	1.579.275	109.047	1.688.322	53.143	33.846	11.773	41.433
Uitgaven	1.574.248	5.027	1.579.275	109.047	1.688.322	53.143	33.846	11.773	41.433
Apparaatsuitgaven	1.574.248	5.027	1.579.275	109.047	1.688.322	53.143	33.846	11.773	41.433
Personele uitgaven	1.548.111	4.817	1.552.928	107.865	1.660.793	49.047	20.281	- 5.482	22.035
- waarvan eigen personeel	154.413	1.946	156.359	16.982	173.341	28.874	28.913	34.559	36.175
- waarvan externe inhuur	1.064		1.064	4.475	5.539				
- waarvan uitkeringen	1.392.634	2.871	1.395.505	86.408	1.481.913	20.173	- 8.632	- 40.041	- 14.140
Materiele uitgaven	26.137	210	26.347	1.182	27.529	4.096	13.565	17.255	19.398
- waarvan overig	25.424	210	25.634	1.182	26.816	4.096	13.565	17.255	19.398
- waarvan bijdrage aan SSO Paresto	713				713				
Totaal ontvangsten	37.431		37.431	45.496	82.927	40	40	40	40

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 10,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Het budget voor personele uitgaven stijgt met € 107,9 miljoen. Dit wordt grotendeels verklaard door de doorwerking van het arbeidsvoorwaardenakkoord op inactieven (UKW en wachtgeld; € 41,7 miljoen), de ophoging van de AOW-gatcompensatie van 90% naar 100% (€ 20,0 miljoen) en de verschuiving van de betalingen van de AOW-gatcompensatie van 2017 naar 2018 (€ 15,0 miljoen). Het budget voor formatie (eigen personeel) stijgt met € 17,0 miljoen. Deze stijging wordt veroorzaakt door het arbeidsvoorwaardenakkoord (€ 7,8 miljoen), de toevoeging van middelen voor de MIVD voor Indicator & Warning (€ 4,7 miljoen) en de toevoeging € 2,7 vanuit de reeks «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap» waarvan voornamelijk € 1,0 miljoen voor de Versterking van de veiligheidsorganisatie.

Toelichting op de ontvangsten

Er heeft een nacalculatie plaatsgevonden door de Belasting van de eindheffing ereschulden over de jaren 2012 – 2016. Door deze ontvangst stijgt het uitgavenkader eenmalig met € 45,4 miljoen.

Niet-Beleidsartikel 11 Geheime uitgaven

Artikel 11 Geheime uitgaven (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Verplichtingen	7.470	0	7.470	- 363	7107				
Geheime uitgaven	7.470		7.470	- 363	7.107				
Totaal uitgaven	7.470		7.470	- 363	7.107				

Niet-Beleidsartikel 12 Nominaal en Onvoorzien

Artikel 12 Nominaal en Onvoorzien (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2018	Mutaties via NvW, ISB, motie en amende- menten	Vastge- stelde begroting 2018	Mutatie 1e supple- toire begroting 2018	Stand 1e supple- toire begroting 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021	mutatie 2022
Verplichtingen	103.202	20.000	123.202	30.302	153.504	- 35.305	70.573	72.739	73.828
Loonbijstelling									
Prijsbijstelling									
Nader te verdelen	103.202	20.000	123.202	30.302	153.504	- 35.305	70.573	72.739	73.828
Onvoorzien									
Totaal uitgaven	103.202	20.000	123.202	30.302	153.504	- 35.305	70.573	72.739	73.828

Voor dit artikel worden mutaties met een grootte van € 2,0 miljoen of meer toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

De loonbijstelling tranche 2018 van € 111,4 miljoen is verdeeld over de artikelen van de Defensiebegroting ter dekking van het arbeidsvoorwaardenakkoord.

De prijsbijstelling tranche 2018 van € 62,7 miljoen is toegevoegd aan de Defensiebegroting. De verdeling over de artikelen zal plaatsvinden bij ontwerpbegroting 2019.

Vanuit de middelen van de reeks «Uitbreiding slagkracht, cyber en werkgeverschap» zijn de middelen voor de uitvoering van het Plan van Aanpak «Een veilige defensieorganisatie» toegevoegd aan de begroting. Deze middelen zijn voor het grootste deel geparkeerd op Nominaal en Onvoorzien in afwachting van de verdere uitwerking van het Plan van Aanpak.